SỐ THỨ 1525 NGÀY THỨ SÁU 28 AVRIL 1922 NĂM THỨ MƯỜI

DEPOT LEGAL «INDOCHINE» № 111

Trung Bắc Tân Văn

中北新聞

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

MỖI SỐ: 0$02

HANOI

	6 tháng	3 tháng	1 tháng
Một năm	6$00	3$00	1$00
Cho làng-xã	»	3.00	1.00
Các công-sở	»	3.00	1.00
Sáu tháng	3.00	1.50	0.50
Ba tháng	1.50	0.75	0.25
Một tháng	0.50	0.25	0.25

Les abonnements partent du 1er et du 16 de chaque mois

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au directeur 61-63, Rue du Coton, Hanoi

Fondateur : P. B. NGHIÊM
Directeur : NGUYỄN-VĂN-VINH
Rédacteur en chef : PHẠM-HUY-LUẬN
Administrateur gérant : NGUYỄN-VĂN-LUẬN

Adresse télégraphique : TRUNG-BẮC-TÂN-VĂN HANOI
Téléphone n° 180

ANNONCES

Décomptées à raison de 2 lignes au centimètre de hauteur, sur 0 = 065 de large.

Une seule insertion . . . 0$30 le c/m
Par contrat annuel . . . .
Par centimètre et par insertion . . . . . 0$15 le c/m
Réclame dans la 3e page . . . 2$ la ligne
Annonces judiciaires et légales . 1$50 le c/m
On traite à forfait pour les contrats importants.

Những sự khẩn-nhu của người ta

(Tiếp theo)

Nhưng nói như trên này là theo về mặt đạo-đức mà nói, chứ như theo về mặt kinh-tế mà nói thì chỉ nên mong rằng phàm những sự khẩn-nhu gì thuộc về vật chất quá thì bớt đi để lấy những sự khẩn-nhu thuộc về tinh-thần hay hoặc cao thượng hơn mà thay cư vi bất thiện, ngồi rỗi không có việc gì làm, buồn bực tắt hay sinh ra đánh bạc, đánh bài, rượu chè hút xách, vậy bây giờ ta muốn cho những người ấy bỏ những cách tiêu khiển xằng ấy đi thì ta phải tìm những cách tiêu khiển khác có ích mà thay vào để cho những người ấy có chỗ giải trí, ví như mở một thư-viện có nhiều tiểu-thuyết hay, đọc đến mê hơn mê đánh bạc, hay hoặc mở một rạp hát, hát đủ giọng, đóng đủ trò, giọng hát hay, trò hát vui, mà trong cái hay cái vui ấy lại có ích vì sự khuyến khích người đời.

Nhưng bởi sao lại không thể bỏ hẳn được sự khẩn-nhu gì cả mà sự khẩn-nhu gì muốn bỏ đi, lại phải thay sự khẩn-nhu khác vào? — Ấy chính bởi nếu bỏ mà không có thay thì người ta hóa ra thoái bộ mà lại quay về cái thời-kỳ cổ lỗ như xưa. Người ta nếu không có những sự khẩn nhu mới, những cái dục-vọng thêm, chỉ biết gặp sao hay vậy, thì lo chi mà chẳng có ngày tuyệt duyệt. Thảm thương cho những giống người chỉ biết gặp sao hay vậy, họa chỉ có giống người hèn mạt quá thì mới chịu thế thôi.

Và chẳng phải biết rằng đầu đến những sự khẩn nhu thuần thuộc về kinh tế cũng chưa hẳn đã là không có quan hệ đến đạo đức chút nào. Ấy cứ hễ có một sự khẩn-nhu gì mới sinh ra là sinh thêm ra một cái giây liên lạc cho người ta vậy. Người ta mà thỏa mãn được một sự khẩn nhu gì phần nhiều cũng phải nhờ có kẻ khác mới được. Thí dụ như bây giờ ta cần phải có đèn điện thì một mình ta có thể làm được đèn điện chăng? Ai tìm được điện cho ta, ai làm ra điện cho ta, bởi bao nhiêu công-phu ta mới có ngọn đèn điện, vậy ta có ngọn đèn điện chẳng phải ta nhờ biết bao nhiêu người à? — Cho nên cũng bởi có những sự khẩn-nhu càng ngày càng sinh sôi ra thì cái tình liên-lạc của người ta mới mỗi ngày mỗi thêm mãi. Bây giờ mà không muốn có sự khẩn-nhu gì nữa thì tất phải tu ẩn mới xong. Nhưng nào ta có tu-ẩn được nào.

Song xem như các nước văn-minh thường thấy những hạng thợ thuyền mỗi ngày mỗi thêm có những sự khẩn-nhu mới, những lòng dục-vọng mới thì lấy làm quan-tâm, nhưng tưởng việc ấy đáng lấy làm mừng thì phải, chứ hà tất phải quan tâm, vì họ có biết những sự khẩn-nhu mới, có thêm những lòng dục-vọng mới thì mới mong có ngày họ làm nên cơ-đồ, chứ nếu họ cứ một niềm gặp sao hay vậy thì có lẽ phải nô-lệ suốt đời mất.

Nói tổng lại là những sự khẩn nhu tất phải có. Song những sự khẩn-nhu mới tất phải có thì những cái dục-vọng mới cũng tất phải có, mà những cái dục-vọng phải làm cho những cái dục vọng ấy được thỏa-mãn mới xong. Vậy bây giờ ta thử tự hỏi ta xem ta có tất phải bắt buộc ta làm cho thỏa mãn tất cả những cái dục-vọng của ta không? — Cái ấy cũng vị tất. — Bởi sao vậy? — Một là bởi theo về mặt kinh-tế mà nói thì dẫu những cái dục-vọng tất phải có, nhưng cũng không phải tất có thì phải làm cho được thỏa-mãn. Hai là bởi theo về mặt đạo đức mà nói thì nếu những cái dục-vọng của ta nhất thiết phải làm cho thỏa mãn cả thì cũng có khi ta phải làm những điều phi nghĩa hoa mới có thể thỏa-mãn được. Ta muốn có cửa cao nhà rộng, xuống ngựa lên xe, mà sự buôn bán, sự làm ăn của ta không đủ làm cho ta được cửa cao nhà rộng, xuống ngựa lên xe thì phi ta không làm những điều bất trắc, những kẻ bất lương ta không thể có cửa cao nhà rộng, xuống ngựa lên xe được. Xưa nay những đứa giết người lấy của cũng chỉ bởi chúng nó muốn thỏa mãn cái lòng dục vọng của chúng nó mà ngoài sự làm ác chúng nó không có cái phương-kế gì điệu hơn. Song những đứa làm ác mà có thể biết được đem trị tội thì cũng không lấy gì làm nguy cho xã hội cho lắm, chỉ e những đứa làm ác ngấm ngầm, nay làm ác để thỏa-mãn cái dục vọng này, mai làm ác để thỏa-mãn cái dục-vọng khác, mà không thể biết được hay hoặc biết mà không đủ tiền tội được thì những đứa ấy mới thực là cái vạ lây đình cho nhân-quần. Ôi! vì cái lòng dục vọng mà đến nỗi tội ác đầy chứa, chẳng đáng sợ cho cái lòng dục-vọng lắm ru!

Cho nên muốn giải quyết cái vấn-đề này cho hợp với kinh-tế, với đạo-đức thì ta phải giữ đạo trung-dung, nghĩa là ta phải công-nhận rằng cần phải có những sự khẩn-nhu mới, những phàm những sự khẩn-nhu nào quá sự vật-chất thì ta phải tìm những sự khẩn-nhu thuộc về tinh thần mà thay vào. Và trước khi muốn thỏa-mãn cái dục-vọng gì thì ta phải xét xem cái dục-vọng ấy đối với ta có chánh đáng không và nếu cái dục-vọng ấy là chánh-đáng thì cái phương-kế ta dùng để thỏa-mãn cái dục-vọng ấy có hại đến thanh-giá ta không, có hại đến quyền-lợi người khác không.

Vì nếu ta không suy xét cho kỹ, hễ động có cái dục vọng gì là làm cho kỳ được thỏa-mãn, không nghĩ gì đến liêm-sỉ, không hỏi gì đến lương-tâm thì ta cũng không hơn gì muông thú vậy. Ông Lão-tử có câu: « Trí túc bất nhục, trí chỉ bất đãi » cũng là ông có ý muốn ngăn-ngừa bớt cái lòng dục-vọng cần dại của người đời đó thôi.

ĐOÀN-PHONG.

ÂU CHÂU ĐIỆN TÍN

HAVAS

Paris, ngày 26 Avril 1922

Việc Ái-nhĩ-lan

Bọn khởi loạn đã bắn chết quan thiếu-tướng coi sư-đoàn đóng ở Athlona.

(Tin này đã đăng trong kỳ hôm qua, nhưng thiếu mất mấy chữ, nên lại đăng lại cho đúng).

VÔ-TUYẾN-ĐIỆN

Bordeaux, ngày 27 Avril 1922

Tướng-quân Gouraud tại Beyrouth

Tại Mersine tướng-quân Gouraud có tiếp Hamid Bey, toàn-quyền xứ Cilicie, và tướng-quân Monjah Edden Pacha. Các quan chức Thổ-nhĩ kỳ tỏ tình thân-ái và ghi ân với tướng-quân. Khi tướng-quân tới Beyrouth, có các phái-bộ của các nước ở Syrie và ở Liban đến đón chào tướng-quân. Các phái-bộ đều xin trung-thành với Đại-pháp.

Cuộc hội-nghị Gênes

Sáng hôm thứ tư, M. Barthou đã hội nghị với M. Lloyd George.

M. Skirmant, thượng-thư bộ Ngoại-vụ nước Ba-lan đã phúc lại bức thư của M. Tchitcherine trách phái-bộ Ba-lan đồng tâm hiệp ý với Đồng-minh liệt-cường về việc quyết nghị không cho nước Đức dự vào hội-đồng các việc nước Nga. M. Skirmunt nói về các bản giao-ước của nước Đức và nước Ba-lan lập với chánh-phủ Xô-viết, hai đằng khác nhau lắm, không giống nhau chút nào. Ông nói bản án-văn ký ngày 30 Mars 1922 tại Riga, không có thể gọi là một bản giao ước được, mà nước Ba-lan ký bản án văn ấy với chánh-phủ Xô-viết không có buộc phải hết sức tán trợ cho hiệt quốc công-nhận chánh phủ ấy về đường luật-pháp đâu.

Quan thủ-tướng nước Bỉ, là M. Theunis có nói với các đại hiểu báo-quán rằng cuộc hội nghị có chiều mỹ, cái tình cảnh kinh tế và tài chánh mà thành ra một cuộc hội nghị chánh trị. Vậy nếu cần phải trù tính việc ta phục Âu-châu, mà không có nước Nga dự vào, Đồng minh cũng có thể trù tính được. Bản giao ước Đức Nga phát lộ ra, lại được một điều lợi rằng làm cho Đồng-minh kết giải đồng tâm thêm chặt. Đồng minh trả lời một cách phân minh, thực là một cái gương tốt cho chánh phủ Nga. Dẫu thế nào mặc lòng, liệt-quốc chưa có thể xét đến việc công nhận chánh phủ Nga được.

Quan Giám-quốc tại Bắc Phi-châu

Tin Constantine. — Quan Giám-quốc đã tới Philippeville. Trong khi dự tiệc ở gần Philippeville, quan Giám-quốc có đọc diễn-văn. Ngài nói: nước Pháp không có mong chiếm bá-quyền chi cả, mà cũng không có thể vì việc tu-phục Âu-châu, mà bỏ việc tu-phục Đại-pháp được. Nhưng nếu Đại-pháp bảo rằng tu-phục bờ cõi Đại-pháp bị tàn phá, tức là tu-phục một phần cõi-yếu của Âu-châu, thời nước Pháp có quyền nói như thế, cũng không có thể trách Đại-pháp là tận-kỷ nào. Nước Pháp không có phản-đối việc lập lại cuộc giao-tế về đường kinh-tế với nước Đức miễn là việc triệt-binh và việc bồi-thường phải thực hành cho thực sự. Quan Giám-quốc lại nhắc lại những điều-kiện về việc lập lại cuộc giao-tế với chánh-phủ Xô-viết: Công-nhận những trái-khoản của các chánh-phủ cũ; bồi thường những số tổn hại người Đại-pháp và người ngoại-quốc, thi hành các khoản bảo chứng cuộc bình an và sự công-bằng.

Quan Millerand lại nói Đồng minh phải siêu bạch trong bản giao-ước Rapollo có những khoản nào trái với tờ hòa-nghị Versailles, và phải đồng tâm hiệp lực với nhau mà bảo-thủ cuộc hòa-bình.

Việc xứ Haute Silésie

những việc thích-khách ở Haute Silésie mỗi ngày một tăng mãi lên. M. Novach, là viên chức coi về việc chúng dân đầu phiếu đã bị giết tại một nhà ga; M. Kelmas, trợ-bút một nhà báo Ba-lan phải người ném lựu cường thủy vào mắt bị mù.

Đại-biểu thành Christiania tại Paris

Các đại-biểu thành Christiania có đặt một vòng hoa trên phần-mộ người tử sĩ vô-danh. Quan Poincaré có đãi tiệc. Phái-bộ có đi xem cuộc đấu xảo kỷ thứ bảy các mỹ-nghệ Trung-hoa tại bảo tàng viện Cernuschi. Hội-đồng thành phố có tiếp phái-bộ tại tòa tỉnh-trưởng.

Các bất-cảng Đại-pháp

Số tàu thuyền đi lại các hải-cảng Đại-pháp về năm 1922 giảm mất ít nhiều. Marseille và hải-cảng nhiều tàu thuyền nhất được 5 triệu lẻn. Sau đến Rouen, Havre, Bordeaux, Dunkerque, Nantes và Saint Nazaire.

Quốc-trái Đại-Pháp: 3%. 57, 69. — 4%. 1918 62,70. — 5%. 1915 — 1916 78,10. — 5%. 1920 90 25. — 6%. 1920 94.

Bán-quán chủ-nhiệm đi Marseille

VI

Trên tàu « Armand Béhic » giữa Ấn-độ-dương, ngày 24 Mars 1922

Từ Colombo đi Djibouti cả thảy 2210 hải-lý. Cứ theo sức tàu chạy mỗi ngày hơn 300 hải-lý thì rõng-rả sáu bảy ngày mới tới Marseille.

Đúng mười hai giờ trưa hôm nay, quan tàu chiếu kinh đo đường, vừa đi được 160 hải-lý rồi. Lệ tàu chạy, cứ mỗi ngày giữa lúc chính-ngọ thì lại chiếu kính đo mặt trời mà xem tàu ở trúng giữa chỗ kính-tuyến và vĩ-tuyến nào, rồi chấm vào bản-đồ, yết ra cho hành-khách biết. Giữa giờ ấy thì có tiếng *xập-lê* làm hiệu cho ai nấy vặn lại đồng-hồ. Số là khi tàu chạy từ tây qua đông thì mỗi ngày ngắn thời-giờ đi chừng 20 phút, mà khi tàu chạy từ đông sang tây thì mỗi ngày dài thời-giờ ra chừng 20 phút (hơn kém nữa tùy sức tàu chạy nhanh hay chậm). Cứ đến chính ngọ, nghe tiếng *xập-lê*, ai nấy ngó tới đồng-hồ, thấy 12 giờ 20, thì phải vặn lại cho đúng 12 giờ.

Đại-biểu Nam-kỳ sang dự cuộc Đấu-xảo Marseille. — Hiện ở tàu này có bốn viên đại-biểu của Nam-kỳ sang dự cuộc Đấu-xảo Marseille. Một là viên Hội-đồng Lương-khảo-Ninh, nguyên chủ bút báo « *Nông-cổ mín-đàm* », thường thọ độ ngũ đẳng Bắc-đẩu bửu-tinh, hội-đồng Tư-mật. Ông này đi làm đại-biểu cho các rạp hát, có đem theo mấy tên kép và ba tên đào mún, vào bạng mùa hát mà trong Nam-kỳ kêu là mùa hát *cải lương* bây giờ.

Ông hội-đồng Ninh là một bực người cổ-giả, tự coi mình là nhà Nho vì có biết chút chữ Hán, và lại tự coi mình là nhà Tây-học vì mới được tiếng qui-quốc, mà không phải là nói được đã đàng giao thiệp thôi đâu, ông có ý tự phụ mình là một bậc *philosophe* nữa. Thường ông nói rằng từ khi ông học Tây đến giờ, ông chuyên riêng một khoa lý. Có bữa kia, ông cũng bởi quá khoe học-thức với một ông Nam-kỳ khác cùng ông sang phái bộ Marseille, mà nên cớ to tiếng ở trong bữa ăn dưới tàu, khiến cho các hành-khách qui quốc được hưởng một cuộc thiệt-chiến lạ-lùng, ai cũng hiểu được mà bỏa không ai hiểu được cả. Hiểu được là vì ông nói bằng tiếng Pháp, mà không hiểu được là vì cái mối chuyện đối đáp thật là phi-thường cho tai người Pháp.

[illegible] là ông tự phụ có tài mùa hát, đã sáng tạo được ra một nghề rất mới ở đất Nam-kỳ. Thường thường ông cho đời phường hát xuống chữ trước của phòng ngủ ông mà bắt họ tập mấy bài mùa mới của ông nghĩ ra, định đem phô với người Âu-châu tại trường Đấu-xảo. Ông thì xoay trần ra, ngồi trên một cái ghế coi chúng tập, hết bài ông lại dừng đậy mà mùa cho chúng bắt chước. Nhiều khi chúng tôi nóm thấy mà phải thẹn cả mặt với mấy người khách đi tàu thấy ngộ đứng nhìn. Chẳng biết ông lấy ở sách nào ra những điệu mùa kì-quặc mà vô-vị như thế. Mấy người cùng đi với ông cũng đã tận tử can ngộ, nhưng ông không phải là một người biết theo lời ai khuyên nhủ.

Cũng có khi ông cao hứng, lại kêu mấy ả-đào vào mùa trong phòng cho một mình ông thưởng. Ông thì ngồi trên giường, dáo họp làm trò dưới chân cho ông coi. Ông coi chán rồi ông mỏi lưng, ông lại truyền các cô đứng lưng và bóp chân tay cho ông nữa.

Cũng có lẽ chúng ta dụng một phương diện mà ngắm, cho nên thấy công việc của ông làm là phiền, là rườm mắt.

Còn cái phương-diện của ông là phương-diện nào? Hỏi ra thì đâu ông tinh-nguyện đem phường mùa hát này đi làm một mối buôn riêng của ông, chỉ xin nhà nước có tiền cước tàu cho ông và cho phường mà thôi, còn các ngoại-phí ông chịu hết. Khi tới trường Đấu-xảo, ông sẽ đem phường của ông ra làm trò, thu được bao nhiêu là của ông được lãnh. Có phải như vậy thì tôi cũng vì Mỹ-nghệ nước nhà, vì cái thổ-diện nước nhà, mà chúc cho ông hụt vốn một phen, đặng sau này đừng có ai đem những trò lố đi mà phô ở ngoại-quốc nữa, cho người ngoại-quốc tưởng Mỹ-thuật nước ta có vậy mà thôi.

Đây không phải là ý riêng một mình tôi, mà là ý chung của cả chúng tôi và của mấy ông phái-viên Nam-kỳ khác nữa.

Nguyễn-v-Vĩnh.

VĂN UYỂN

Xuân oán

Vui xuân, vui khắp phương trời,
Sầu xuân nỏ để mọi người xẻ riêng!
Đêm xuân năm ngủ không yên,
Ngày xuân thôn thức đứng lên lại ngồi.
Tình xuân nghĩ nhưng nỗi nhỏi...!
Cảnh xuân càng ngẫm rối bời lòng ta.
Thơ xuân buồn chẳng ngâm-nga.
Rượu xuân mới nhấp đã ngà ngà say!
Xuân kia nỡ cợt ai ngay...?

Tự trào

Cuộc đời sóng chuyển cũng kỳ thay!
Bỗng chốc ta nên được tiếng thầy.
Vải chục học-trò trông xuống mặt,
Mấp pho sách vở nghĩ mà hay!
Khi buồn ngâm lảo câu thơ cổ,
Lúc hứng làm luôn mấy chén say.
Được mất thế này còn muốn sống,
Đã mà dở-dở lẽ em ngày!

Ái-vân, Đỗ-xuân-Mai.

LỜI ĐÀN BÀ

Có biết dại mới biết khôn

Ở đời không ai dám chắc rằng ai là khôn hết, mà ai là dại hết. Làm việc gì cũng ý mình là khôn lắm lỗi, nói thế e còn phỉ phỏng; chỉ có một điều: biết sự lầm lỗi là dại rồi, mà liền đó được ngay thế là khôn đó; nhưng mà sự đã trải qua một phen lầm lỗi, thời cũng không may cho mình nhiều lắm; vậy thời muốn tránh cho khỏi khi cũng không dễ; bởi vì ở đời [illegible] người kém.

Còn nói rộng ra nữa, thời còn biết bao nhiêu là sự khôn dại, mỗi người mỗi cách, là vì việc đời đã chắc chắn đâu, ôm-ờ con tạo một mảu trên người; nếu do tại cái cảnh ngộ khác nhau thành ra lắm khi khôn cũng phải chịu nhận lấy sự dại, mà dại cũng có thể hóa nên khôn, cái đó người nào đã thân lịch đến cái cảnh đó thời tự hiểu, chớ nói cũng khôn cùng.

Đây cốt nói một lẽ thường có, ví-dụ như bắt đầu ra làm công việc gì cũng có khôn dại, có lợi hại hết thảy; mà sự khôn dại có lợi hại đã đành, sự may rủi cũng không phải là không lợi hại vậy; như xuất vốn ra buôn bán, hóa hạng trôi chảy có lời lãi, làm ruộng đất được mùa màng, lâm nghiệp được gặp chắc là ai ai cũng bảo người ấy là khôn; mà mùa màng mất mát, buôn bán lỗ lã, thời ai ai cũng bảo người ấy là dại phải chăng? — Thưa phải; mà cũng là phải; vì cái sự đắc thất nhất thời, chẳng ngẫu nhiên gặp điều may rủi mà xảy ra việc trái, không đủ làm bằng chứng cho sự khôn dại được; nhưng mà cũng do ở trong cách thi thố đó, mới phán-đoán sự khôn là tiết nào, sự dại là thế nào; nếu quả như thế đã có bổn-lãnh, tự mình muốn gây nên sự-nghiệp cho mình, thời dẫu trước không thành mà cũng là một điều kinh-nghiệm rất hay-ho; bao nhiêu điều lầm trước hà không phải một bài học khôn cho mình về sau hay sao? Bài học ấy chính là bài của đời dạy cho mình; mình bị người ta lường-đảo, buôn bán không thuận-tiện mình bị thời tiết thay đổi cũng gặt không đúng kỳ bạn mà sinh ra tư-bổn bao thất. Nghĩ cũng đáng buồn! Nhưng có thể nhiên hậu mới biết suy xét tình toán; làm ăn sau khỏi sự lầm to; phàm những cái khó-khăn nó đã đức đến cho mình là những cái cơ-quan thúc-giục bắt mình phải vận-động tư-tưởng chóng tới. Cho người ta không nên phàn nàn sự dại về trước, mà chỉ sự sự dại về sau mà thôi. Trong một đời người ta có nếm qua cái mùi nghèo khó mới biết ham muốn làm cho sang-giàu, có trải tầng việc dại ngộ mới thông hiểu lẽ khôn-ngoan; mà cái khôn-ngoan sau này lại là đỉnh thâm vô hạn. Nói rút lại thì những người ham công tiếc việc, mong ra kinh-doanh gánh vác với đời, bao nhiêu cũng có nhiệt sự chịu sự khó khăn đói khát, không nên nản chí; nếu cứ sự thiệt-hại mà không dám làm một việc gì, thời biết ngày nào cho đặt nền chỗ khôn dại. Quan Tam-xuyên ngày trước có bài thơ « Khôn-dại » rất có lý thú, tưởng nên lục ra đây để chị em xem luôn thể, bài thơ như sau này:

Thế-sự khen chê những dại khôn,
Biết ai là dại biết ai khôn?
Khôn đường gian hiểm khôn mà dại,
Dại chốn lin thành dại lại khôn.
Chí rắp làm khôn nên chịu dại.
Thà rằng chịu dại mới nên khôn.
Đố ai biết đặng đường khôn dại,
Thời mới là người trật đại khôn.

Đạm-phương nữ-sử (Huế).

Bộ sưu tập những của báo Patrie Kỳ (6/7/41) — Thuộc Thư viện công cộng thành phố New York — Astor, Lenox and Tilden Foundations. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

TỰ DO DIỄN ĐÀN

Ba thứ hoàng-trùng vốn hại đồng điền

Nước ta xưa nay phần nhiều con nhà xứ quê thì cứ lăn lóc về việc làm ruộng nương mãi mỗ, hết vụ này sang vụ khác, những cái hi-vọng chẳng mấy khi được thỏa mãn, may ra có năm nhỏ giới, mưa thuận gió hòa, sương nhuần nắng giữi, hóa cốc phong đăng, thời con nhà nông-phố cũng vui lòng sướng dạ; chẳng may ra cày cấy xong rồi, mong đến ngày lúa tốt, lại gặp mấy phen gió bão, một độ mưa dào, đồng điền ngập bằng thế là nông-gia thất vọng, nhưng cũng chưa xót xa cho bằng khi lúa đã vào mẩy, hồng đã đỏ đuôi, mà bỗng bị mưa ngập, hoặc bị hoàng-trùng cắn hại, biết là còn tiếc đến đâu nữa. Dẫn vậy thứ hoàng-trùng (sâu keo) này, thiệt thòi cho nhà nông không phải là ít, thảm thoảng mới có thôi, cho nên nhà nông cũng không đến nỗi thiệt hại như những thứ hoàng-trùng thường-niên, năm nào cũng có, hóa ra hại hơn thứ hoàng trùng kia bội-phần.

Tưởng cũng nên kể qua cái tình-trạng đi-vãng của hoàng-trùng để công chúng được biết mà ngăn-ngừa cái hại tương-lai, thì cũng không phải là vô ích vậy.

Thứ trùng này, không những nó cắn lúa gié cho rụng xuống, lại ăn hại cả đến gốc rạ, ăn hại cả lúa thóc trong nhà và sau hết đến rồi ăn hại cả đến ruộng nương nữa. Ghê gớm chửa? Các ngài độc-giả đoán xem nó là hoàng-trùng gì? Thứ trùng này ở đâu cũng có, mắt ta thường thấy, mà ngẫm xem, thì cái hại nó cũng đáng ghê thật ta nên phân biệt nó làm ba hạng như sau này :

I. Trùng hạng nhất này phần nhiều chỉ ăn ngầm lúa thóc trong nhà mỗi vụ một ít, dần dần ăn đến chính thân rượng, bởi vì nó khéo tìm cách ăn hại nhà nông nào sới sảng lý sự thì nó ăn hại ít, nhà lỏng lẻo ngu dốt nghèo hèn thì nó ăn hại nhiều hơn. Ngán thay! Cái trùng này đã có từ lâu năm; trên nhờ chánh-phủ, dưới nhờ quan lính-dương, phỏ bượng xưa nay đã nhiều thứ trùng rị cái trùng này trong việc nhũng lạm suy ti tâu này giảm bớt, nhưng cũng chưa tận trừ cái trùng ấy đi được. Nói đến đây thì ai cũng biết ngay là thứ trùng nào rồi. Nhưng đã nhân nói đến cái hại trùng thì cũng có dài ra ít nhiều, xin cũng rộng cho, để bi-nhân được giải bày cho rõ hơn, vì nay cũng đã gần đến vụ chiêm là mùa nay có hoàng-trùng.

Hàng năm đến vụ sưu thuế, khi lính bài-chỉ về rồi với vàng hội dân bản bộ sưu thuế; tiếng rằng số bộ cứ theo bài-chỉ, làm cho minh-bạch để trình quan xin chữ để về làm thuế, hay đâu cái làm địa hoàng-trùng ấy đã xuất hiện ngay ra rồi.

Đến lúc đem thuế nộp, thì nào cũng giữ thói hoàng-trùng kỳ kèo thêm thót, ai muốn liều sự, dẫn có quá 5, 7 hào cũng nộp cho xong để lấy biên lai, ai theo sổ bộ hay bài-chỉ mà nộp thì là sinh chuyện, nào đe trình quan bắt khẳng nạp tô; nào đe bắt trâu bò, treo kẹp v. v. bắt-đắc-dĩ đành nộp quách cho xong; thuế thì vốn đã thu tăng, biên lại lại cứ công bằng tính biên, ra kiểu liêm lắm; trong dân làng với nhau còn thế, huống chi rượng biệt xã phụ cạnh, thì còn biết đến đâu mà nói nữa. lúc tính tiền thì nhất tam qui nhị, thuế thu sao cho ích kỷ tư phí, rồi mới chịu cho biên lai. . . phần nhiều điền-chủ nộp thuế xong, cầm giấy biên lai về mà bụng dạ vẫn cầm, mối năm một vài đồng, năm ba đồng tính công thì hại biết bao, chẳng may phải hung khiếm vài năm liền, thì hết cả thóc bỏ lúa giống, rồi đến phải bán cả rượng mà chạy, ấy cái trùng thứ nhất ăn hại đồng điền là thế.

II Trùng hạng nhì : trùng này đòi ăn sẵn lúa gối lúa bó lúa gánh mà bồi trùng này có tính hung hăng tệ lắm, cho nên hay làm cho điền chủ phải bực mình giận gắt, ấy thực là cái trùng ăn sương-túc vậy. Tuần đồng làm hết nghĩa-vụ mình mà lấy sương tác thì phải, điền-chủ nào chẳng bằng lòng mà ra sương túc; nhưng mà chỉ có tiếng tuần đồng thôi, việc bổn-phận không làm, mà cho có làm nữa, lệ sương túc cũng một vừa hai phải, chứ có đâu lúa sương lại đòi một mẫu những 15, 20 gối; trách nào điền-chủ với trùng chẳng sinh sự với nhau; đến như ruộng phụ canh thời cái nỗi lúa sương lại càng tệ chiết lắm nữa, lúa sương một mẫu đòi những 30, 40 gối; bởi đó đang buổi mùa màng, [illegible] lẫn bi-kịch lẫn tệ, chửi đánh nhau, trăng trối nhau, đến nỗi nhiều chỗ lân quan nha phải về khám xét phân xử; như thế điền-chủ hại lúa nát ra hại cả công buổi ngày mùa nữa, đó chẳng phải là cái trùng thứ nhì ăn hại đồng-điền ru?

III. Trùng hạng ba này : nói ra thì chẳng bõ bèn, nhưng không nói đến sợ phiền càng gia [illegible] hạng trùng này thường mùa lúa chín thời tự khắc có ngay, những ruộng người ta chưa gặt, thì nó bò chung quanh các bờ đất thì nó kéo ở đến cắn rất phiền. Trùng này ai cũng biết là trùng đi mót; vốn thói xưa nay kẻ tất có người hòi, người gặt có kẻ mót. đó là sở phận con nhà khó đói lắc ngày mùa đã có nhiều, nhưng mà đi mót lại không muốn chịu khó bòn nhặt, chỉ cứ lăn vào mà cướp giật thì ai chẳng sợi ruội, có bảo, thì lại giở cán kiếm cải... đi mót.. người một, người gẫy, chửi điếc, hỏn hào quấy rối, thật phiền hà thay! đồng đi ăn nhà còn thế, đến như ruộng người láng khác phụ canh láng mình, thì cái tệ trùng mót càng gia, giở ra lắm cách giã man, thường khi cái rủng hạng ba lại bởi trùng hạng nhì mà sinh ra . chẳng làm ông tuần đồng, vụ làm bà đi mót; chỉ điển bảo người tuần đồng đuổi họ người mót, không ngờ là hiện gọi người mót đến, thành ra đi mót được trích. Ôi! cái thói đê tiện này nói cũng thẹn thùi. Ấy ta xem ba thứ trùng đó chẳng làm hại và quấy phiền con nhà nông-phố lắm ru? Vậy xét ra mà xem thì hạng trùng thứ nhất thời nhì khó lừ chỉ vì cái khuyết-điểm con nhà nông không có đoàn-thể, không có lập hội trùng trừ trong-trọ, hai có điều gì tệ-đoan thì phải ái tai nấy, hoặc có ai muốn nói hay làm ra chuyện chi nữa, thì lại sợ mất công tốn tiền.

Mong rằng có ai chú ý tìm thứ thuốc nào mà trừ thứ hoàng-trùng này bớt đi dần dần, thời con nhà nông-phố chốn dân gian mới thỏa lòng vui vẻ nghề nghiệp mình được vậy.

Nguyễn chính-Trực.

VIỆC HANOI

Thế trạng quan Toàn-quyền Long. — Cứ như tin phủ Toàn-quyền đã nhận được ở Colombo ngày 25 vừa rồi thì quan Toàn-quyền Long nay đã mạnh rồi. Nhân khi qua biển rảnh việc thì ngài định trù tính nốt những công việc đang làm dở dang từ khi ngài mới khởi-hành.

Quan Phó Toàn-quyền đến thăm nhà Thuốc lá. — Ngày hôm kia, quan Phó Toàn quyền Robin có đến xem nhà Thuốc lá Hanoi, cùng đi với quan cai-trị Douguet. Khi các ngài tới thì có M. De Lovencourt là quản-lý nhà máy ra đón, rồi đưa các ngài đi xem kỹ càng các xưởng các kho. Lúc trở ra về, các ngài có ngợi khen M De Lovencourt lắm.

Quan phó văn-phòng André ra Bắc. — M. André là quan phó văn-phòng quan Toàn-quyền cùng quí-phu nhân ở Saigon sẽ đi tàu *Rabéera* Bắc.

Tuần dương hạm Nhật. — Ngày 24 Avril [illegible] tuần dương hạm *Tone* của Nhật đã đi xem những thắc nước ở Trian.

Hồi 17 giờ quan Thống-đốc đã đến thăm tàu *Tone*.

Bữa tối 20 giờ thì ngài làm tiệc thết các quan võ Nhật.

Chức Giám-đốc học-chính — M. Mathieu, Emile giáo sư thượng hạng hàng ba bực đệ nhị cấp, Đốc-học trường Chasseloup-Laubat nay bổ làm Giám-đốc học-chính (ban cách thì) kể từ ngày 1er Avril 1922.

M. Mathieu lên Giám-đốc lại tạm lưu lại Nam-kỳ sung cả chức Đốc-học trường Chasseloup-Laubat cho đến hết niên hạn học.

Hội-đồng đề-hình. — Đáng 18 ngày mai thì Hội-đồng đề-hình họp đại hội đồng bồi những việc trong tỉnh Lạng-sơn, nhưng lại hoãn đến ngày 8 Mai để cho các luật-sư cãi những việc ấy có đủ thời giờ xem xét các hồ sơ từ tệ tận những người phạm tội

Đến ngày 10 Mai mới tuyên án.

Hội Trí-trí. — Hội Trí trí đã họp đại-hội đồng tối hôm qua, khi 8 giờ rưỡi, tại nhà hội ở phố hàng Quạt có ông hội-trưởng Nguyễn-quí Toàn làm chủ hội-đồng. Các viên hội đến dự được non 80 ông. Quan phó Toàn-quyền Robin và quan nguyên Khâm-sứ Trung-kỳ Tissot là danh dự hội-viên hạn việc, không đến dự hội, quan phó Toàn-quyền có ủy quan cai-trị Douguet cũng là danh-dự hội-viên đến thay ngài.

Đáng 8 giờ rưỡi thì ông hội-trưởng đọc tờ trình hội đồng về tình hình của hội trong năm 1921. Rồi đến ông Lê-thành-Ý là đốc-học trường của hội đọc tờ trình về việc học, ông Bảo-vân-Sử phó hội-trưởng đọc tờ trình về các hội ở các tỉnh và các khoản tài-chính của hội, ông Nguyễn văn-Tâm là chánh-thư-ký trình về việc kiểm-soát sổ-sách, ông Ngô-vi-Liễn phó thư-ký đọc tờ trình về việc soạn sách vở ở thư-viện của hội và các khí dụng của hội.

Rồi hội-đồng trị-sự bàn về mấy việc vật là việc sửa đổi mấy khoản trong điều-lệ, như chức đốc-học thì nay thêm ra một ông nữa là hai, là một ông coi về học Sơ-học, một ông coi về học Thành-chung, việc soạn tập chí của hội cũng vậy, hội đồng trị sự muốn đặt ra một hội-đồng riêng để soạn bài, chứ như bây giờ có hai ông thì khó gộ đi. Hội-đồng trị sự lại trình rằng hội mới mua được thêm một khu đất nữa, bán đấu giá độ trước, giáp ngay với hội-quán, để sau mở rộng thêm ra; khu đất mua tới 13 đồng bạc một thước, giá cao như vậy là lợi hội đã mua ganh với M. Nguyễn-hữu-Nghi ở hàng Bồ cũng muốn mua lắm.

Bàn xong mọi việc thì Hội-đồng bỏ về kín bầu lại hội-đồng trị-sự mới.

Khi mở phiếu thì chỉ có những ông này đủ phiếu được bầu là :

Hội-trưởng M. Nguyễn-qui-Toàn.
Chánh Thư-ký M. Ngô-vi-Liễn.
Thủ quĩ M Vương-văn-Mậu.

Còn những chức khác thì số phiếu không đủ lệ, phải bầu lại một lần nữa Vậy Hội-đồng định đến tối thứ năm 4 Mai 1922 lại họp lần thứ hai.

Mãi đến qua 11 giờ rưỡi, hội-đồng mới giải tán.

Thưởng thưởng về việc công-thải. — Chiếu theo nghị-định quan Thống-sứ ngày 12 Avril 1922 do quan Toàn-quyền duyệt y ngày 21 Avril 1922 quan Tuần-phủ Ng-v-Bân tỉnh Vĩnh yên bàm quang-lộc tự-khanh vì đã có công cổ-động việc công thải Đông-pháp trong năm 1922 thì được đặc cách thăng thát-thưởng tự-khanh.

Mông thưởng phẩm hàm. — Ông Mạc đình-Tư là chủ nhà in Mạc-đình Tư ở phố hàng Bông và ông Lê-thanh-Giai là đại-biểu các tỉ rượu ở Vĩnh-yên đều được mông thưởng Hàn lâm-viện đãi-chiếu. Bản quán có lời mừng hai ông

Cuộc chợ phiên giúp xã Hanvinh — Những số tiền và các đồ chơi của các nhà hảo tâm cho cuộc chợ phiên (kermusse) mở để lấy tiền giúp xã Hanvinh thì nay đã thấy gửi dần dần đến hội-đồng mở hội rồi. Trong các số tiền cho thì đã thấy tên các nhà sau này :

M. Aviat 10 p ; M. Bạch-thái-Bưởi 20 p. ; Banque de l'Indochine 200 p. ; M. Szymansei 35 p. ; Me Bazire 10 p. ; Maison Berthet Charrière et Cie 100 p. ; Maison Biedermann 20 p. ; Maison Boillot 20 p. ; Etablissements Bourgoin Meiffre 10 p. ; Maison Denis Frères 200 p ; M. Brancho 20 p. ; M. Chabot 10 p. ; M. Daurelle 200 p. ; Maison Descours et Cabaud 150 p. ; Maison Dong Loi 5 p. ; M. Guerrier 20 p ; Grands Magasins Réunis 300 f ; M. Jaspar 100 p ; M. De Monpezat 20 p ; Maison Poinsard et Veyret 100 p ; Maison Phuc-my 5 p. ; M. Sauvan Armsteur 200 p ; Société des Distilleries de l'Indochine 200 p. ; Société Foncière 50 p. ; Société des Tabacs de l'Indochine 150 p. ; Société des Tanneries 200 p. ; Société des Transports automobiles 20 p. ; Société des Tuileries 20 p, ; Usines des eaux 20 p. ; MM. Verneuil et Graverand 20 p. ; Thuy, bán đồ gỗ 20 p..

Cộng là 2.155 p, và 300 francs.

Các đồ chơi và đồ dùng :

Hiệu An-yang 6 chai champagne, 6 chai chablis ; hiệu Boy Landry 1 hòm champagne ; hiệu Hợp-hòa 2 chai vermouth, 1 chai crème mandarine, 4 chai champagne, 1 chai sentord quinc, 1 chai dubonnet, 1 chai porto, 1 chai finest. 1 chai Whisky, hiệu Phát 1 chai rhum, 1 chai porto. 1 chai kirzi, 4 chai bénédictine, 1 chai banyuls, 1 chai cherry, 1 chai quinquina, 1 chai grenadine, 1 hộp bánh ; Société des Distilleries de l'Indochine : Bốn hòm rượu rhum. (*Còn nữa*)

Phát phần thưởng thi kinh bổn. — Lúc bản báo sắp ấn hành thì tiếp được số phát phần thưởng thi kinh bổn của nhà Chung gửi lại đăng báo, vậy số ngày hôm nay không đăng kịp.

CÁC TIỂU-THUYẾT CỦA BẢN-QUÁN

BA NGƯỜI NGỰ LÂM PHÁO-THỦ
của Ng.-văn-Vĩnh dịch, giá. **2 : 00**

ÝY AI HẸN NGỌC THỀ VÀNG
của Ng.-đỗ-Mục dịch, giá. **0,40**
của Ng.-đỗ-Mục dịch, giá. **0,60**

Ngài nào muốn mua, xin viết thư cho ông Bùi-xuân-Thanh là quản-lý nhà in Trung-Bắc Tân-Văn, Hanoi.

Tiền cước gởi ngoài.

Đường đi mắc nghẽn. — Từ ngày thứ năm 27 đến chủ-nhật 30 thì đường Tam-đảo, từ đèo 400 lên đến Tam-đảo, các thứ xe không đi lại được.

Đường đi Tuyên-quang cũng mắc nghẽn ở phủ Yên-bình chừng 8 ngày vì đồ mất cái cầu ở kilomètre 24.

Trường Trương-minh-Sanh — Vì tấm lòng nhiệt-thành đối với việc giáo-dục của bọn thiếu-niên ta, nên ông Trương-minh-Sanh định đến ngày 15 Mai này lại mở thêm một lớp học tối nữa, dạy toán Pháp-văn, kế-toán, đánh máy, cho những người học có thể thi *Secrétaire dactylographe* ở các tòa, các sở nhà buôn được.

Chương-trình học như sau này :

1· *Composition française ;*
2· *Explication française ;*
3· *Correspondance commerciale et administrative .*
4· *Dactylographie et pratique des services ;*
5· *Mathématiques ;*
6· *Connaissances générales.*

Mỗi tuần lễ dạy bốn buổi, mỗi buổi hai giờ.

Lớp này mở ra là cốt ý để dạy giáp cho những người nghèo, chỉ không lấy tiền.

Ai muốn học, xin bắt đầu gửi giấy đến trường Trương-minh-Sanh ngay từ hôm nay.

Đến 1er Mai này, trường Trương-minh-Sanh sẽ mở một kỳ thi lấy thêm bốn thầy giáo dạy lớp nhì và lớp nhất.

Ai muốn ứng thi xin gởi đơn đến 30 Avril là hết hạn. 3247

Ngoại Học-chính. — Cô Nguyễn-thị-Khuyên là trợ giáo tập sự ở trường Nữ-học Ninh-giang (Hải-dương) được nghỉ 30 ngày kể từ 20 Avril, lĩnh cả lương, vì yếu sức lực.

Trong khi ấy thì cô Lê-thị-Liên có bằng Sơ-học được bổ thay tạm cô Khuyên.

M. Chu-xuân-Chay có bằng tiểu học tây, giáo-học phụ-biện lương mỗi 30 p. ở Tây-đăng (Sơn-tây) nay được thăng giáo học tập-sự.

Cô Phạm-thị-Kính có bằng Sơ-học được bổ trợ-giáo tập-sự.

Các viên trợ-giáo phụ-biện ở tỉnh Kiến-an có lên sau này được thăng trợ giáo tập-sự:

MM. Ngô-vi-Nhã, Vũ-đức-Trị, Ng.-xuân-Giật.

Lương phụ trạm — Trong số báo ngày hôm qua, bản-quán có nói rằng quan trên đã hỏi ý-kiến các quan cai-trị các tỉnh về sự tăng lương bổng cho các phu trạm, vì cứ như cái số 5 đồng thì bây giờ khó lòng đủ ăn được. Bản-quán mong rằng điều ấy các quan cai-trị các tỉnh đồng thanh thuận cả, vì tăng thêm một vài đồng một tháng cũng chẳng nặng nề cho các làng là bao. Nhân tiện trông lại nên xin tăng bổng cho cả hạng tá-định nữa, vì cái số lương cấp cho hạng ấy bây giờ, cũng ít-ỏi lắm.

Bản quán lại mong rằng khi các hàng tá-dịch và phu trạm được tăng nhà quê sẽ được man hơn là bây giờ một cái thư gửi đi các làng thường bốn năm ngày, có khi đến tám chín ngày mới tới nơi. Như thế thì khi lâu quá.

SÁCH MỚI XUẤT-BẢN

LA COMPOSITION FRANÇAISE
aux examens franco-annamites
của M. L. HOULLIER

Giáo-sư trường Bảo-hộ soạn riêng cho học-trò Việt-Nam

Bản lại nhà in bản-quán

Giá mỗi quyển. . . . . 0$ 80
Tiền cước mỗi quyển. . . 0 . 12

Ai ở xa, xin viết thư về cho ông Bùi-xuân-Thanh
61-63 Rue du Coton, Hanoi.

Tòa Thượng-thẩm. — Hôm thứ năm tòa Thượng-thẩm xử những việc sau này :

Si nhục hội đồng chính. — Tòa Nam-án tỉnh Bắc-ninh phạt tên Phạm-bá-Tư 1 tháng tù và 20 đồng vì tội nhân việc lăng mạ xỉ nhục các hội-viên hội-đồng hương chính trước mặt công chúng trong lúc ấy nông. Tòa Thượng-thẩm y án.

Phá lộ làm xằng. — Lúc chập tối tên Ng.- thứ là phó lý đi tuần đến trước nhà một người láng tên là Tỉnh thấy trong nhà cũng bài có đánh

(Xem trang thứ ba, cột thứ ba).

KỲ TÊN KHÔNG RÕ

Bản-quán xin các người mua báo khi có việc gì viết thư đến bản-quán, thì cho biết cái số tờ ở từ giấy gửi báo, hoặc là gửi cho bản-quán cái giấy quản lý, để cho người làm sổ tiện kiểm. Kẻo các ngài thường hay bỏ tên vào tiền, hoặc thiếu quá, không sao đọc được, thành ra nhiều khi không rõ. Không, nhiều có mà nhỉ ?

N· 19

TRUYỆN

MƯỜI NĂM VỀ SAU

(*Dix ans plus tard*)

tức là truyện

(Ba-la-gia-luân Tử-tước)

Soạn-giả : Alexandre Dumas
Dịch-giả : Nguyễn-Hải

Ba-ry lòng lo ngay ngáy, giương mắt nhìn người niên-thiếu. Người ấy đầm vào túi bạc một cái, tài bạc rơi bịch xuống đất, rồi lại cười rũ lên. Tiếng cười ấy đã làm cho *Ba-ry* phải lắm phen kinh sợ. Cả nhà đang kêu đang khát, đang sầu sức đã tiếp rước các qui-khách sắp đến nơi, có linh hồn đến trước, thì người khách lạ qua phòng lớn mà len ra cửa. Ông già đứng trên gác nhìn theo, chỉ trong một phút đồng-hồ đã không trông thấy nữa.

Lô-g thập tứ Hoàng-đế Bệ-hạ, thiên luế hai mươi hai

Cứ như lời tôi vừa cố thuật lại trên, vua *Lô-y* ngự vào thành phố *Baloa* một cách thật là vui vẻ, thật là rực rỡ. Vì vậy thiếu-đế cũng ra đàng vừa lòng. Vào đến cửa *Cô-thành*, thiếu-đế gặp *Ngọc-tôn Ô-liên* quốc-công, xung quanh linh thị-vệ và những nhà qui-phái cận quốc-công đứng chờ ở đó để rước long-giá vào trong điện. Về mặt quốc-công lúc thường đã đường-bệ lắm, bấy giờ quốc-công lại khéo biết làm cho uy nghiêm chẳng chạc khác nhân lúc bình thường. Đức-bà thì mặc mạng phục đại triều, đứng trong hiên trong mà chờ Hoàng-đế. Bao nhiêu cửa sổ trong lâu-đài cổ ấy, ngày thường vắng ngắt, có vẻ rầu rĩ mà ngày hôm ấy thì rực rỡ những các vị phu-nhân, sáng chưng những đèn với đuốc. Thiếu-đế vào trong lâu đài ấy giữa những tiếng kèn trống, những tiếng tung hô thiên tuế. Trong đại ấy, bảy mươi hai năm về trước, vua *An-ri* đệ tam đã đem việc hành thích, sự hội phản mà giết cái mỉ bình thiên thần đầu mình và trong họ nhà mình, vậy mà đến bây giờ, mũ ấy đã từ trên vua *An-ri* đệ-tam mà rơi vào họ khác.

Hàng ngàn con mắt đã từng ngắm nghía thiên-đế, vừa đẹp, vừa có duyên, vừa lịch sự, hàng ngàn con mắt ấy lại tìm ông vua nước Pháp khác kia, khác hẳn với thiên-đế, vua này mình bạc sương mai, lưng còng tóc bạc, ta gọi là Giác-chủ *Mô-da-linh*. Vua *Lô-y* có đủ các thiếc-tính trời cho, để thấy nhà vua, thì lại thấy cả Thái-hậu là một bà quốc-mẫu cao lớn. Giáo-chủ là một vị liêu-nhân khá kính, cho nên nhiều người thấy vua không ra vua mà nói được rằng :

— Vua không to bằng Đức-ông Giáo chủ.

Những lời nghị-luận bề ngoài ấy dẫu thế nào mặc lòng, nhất là *ở Ba-lê* họ hay nghị-luận, Thiếu-đế cũng được dân *Ba-loa* tiếp rước như một ông Thánh, ông chủ, bà cô là Đức-ông với Đức-bà tiếp rước gần như một ông vua vậy. Tuy vậy, lại phải biết rằng, khi vào trong phòng tiếp khách, nhà vua thấy kẻ mấy cái ghế bằng nhau để cho mình cho Thái-hậu, *Mô-da linh*, Đức ông với Đức-bà chung ngồi, cách đặt ghế lại khéo quây tròn ra hình hán người, nhà vua thấy vậy thì giận đỏ mặt, nhìn quanh mình để xem mặt những người ở đó xem cách xếp đặt đó có phải là định sẵn để làm nhục mình chăng. Nhưng nhà vua nhìn trên cái bộ mặt điềm nhiên của *Mô* Giác-chủ, không thấy gì, trên mặt Thái-hậu không thấy gì, trên mặt tất cả mọi người ở đó cũng không thấy gì, mới phải dằn lòng mà ngồi xuống vậy, nhưng có ý ngồi trước cả mọi người. Đức ông và Đức bà giới-thiệu những nhà qui-phái với các vị phu-nhân cho Thiếu-đế, Tuấn hậu và Giáo-chủ. Thiếu-đế nghiệm được một điều rằng Hoàng thái-hậu với mình ít khi biết tên những người đến trình diện ; còn Giáo-chủ thì vừa nhớ giỏi vừa man tri khôn. với ai cũng là nói được đến đất cát của người ta nói đến ông cha thuở trước, nội đến con cái, thành thoạng lại gợi được tên một vài đứa ; các nhà qui-phái ở chốn quê mùa lấy thế làm hởi dạ, và yên trong tri rằng người ấy mới thật là vua, mới biết đến các tôi con, cũng tỉ như mặt trời không còn có gì sánh được, vì chỉ có mặt trời mới cho ta khí ấm và soi sáng cho ta. Thiếu-đế có ý xem xét đã lâu mà không ai ngờ, nhà vua vẫn đang xem xét, vẫn chú-ý nhìn những bộ mặt mà xưa kia vẫn tưởng chừng như thờ-bỉ không nghĩa lý gì, để cố nhận ra được một điều gì lạ.

Người ta đọn một bữa ăn lối dạ. Nhà vua đến ở nhà chú, không dám đòi ăn, nhưng cũng đang nóng ruột chờ. Vậy nên lần nào nhà vua đã được hết mọi điều hân hạnh, ngồi vị nhà vua tay chưa được đũa lễ, nhưng bụng nhà vua đã được đói no. Còn Giáo-chủ thì chỉ gọi là dinh cấp mời đến dùm vào một bài cháo vàng. Giáo-chủ cao quyền, đã cướp ngôi phụ-chính của Hoàng-thái-hậu, cướp ngôi vua của thiếu-đế, mà ung có cái dạ dày tốt thì không cướp nổi của Hoàng-công. *Ăn xa* Thái hậu bị cái ung cũng không ăn được bơn giáo-chủ ; sản bầy nằm sau Thái-hậu sẽ phải chết vì cái ung đó. Còn Đức-ông thì lấy làm ở chỗ quê mùa lĩnh mình đã quen, nay nhân xảy ra một việc lớn nhảy, Đức-ông vì thế cũng ngang dạ, không ăn được tí gì. Duy có Đức-bà thật là một người xứ *Lô-liên* duy có Đức-bà là đối đích được với Hoàng-thượng Vì thế thiếu-đế không có Đức-bà cũng ăn thì đề chỉ ăn có một mình, vậy nên thiếu-đế thất cơ Đức-bà trước nhất rồi đến *Thánh Rê-my* công đi khéo ỏ tài trong khoa nấu nướng.

Bữa tiệc xong, có hiệu của *Mô* tướng-công thiếu-đế mới đứng dậy. Đức-bà thỉnh thiếu-đế qua xem các bàng thần-tử. Bấy giờ các vị phu nhân mới ngẩm nghía, — có một vài điều các vị phu nhân ở *Ba-loa* hay là ở *Ba-lê* cũng đều nghiệm xét giới cả — các vị phu-nhân mới nghiệm được rằng nhà vua nhanh mắt mà bọn phần, như vậy thì bần là nhà vua khéo biết được người hay kẻ dở. Các nhà qui phái thì nghiệm được rằng thiếu-đế có uy-nghiêm, vua làm cho những mắt hay nhìn mình lâu quá phải cúi xuống, như thế đủ rõ thiếu-đế thật là một vị quân-chủ, trên hết mọi người.

(Còn nữa)

ĐỒNG-HỒ VỎ KẼN

BẢO HÀNH 5 NĂM

Máy chạy tốt nhất hạng

Có cả vòng đeo tay bằng gia rất đẹp

Một cái bán rẻ + tiết để quảng, để mua giờ bán đắm

Giá. . . . . 5$75

Bán ở hiệu :

A. PERROUD (Nhà xanh)

39, Pho Pau-Bert. — HANOI

2009

XIN XEM CHO KỸ

Phần nhiều các qui-khách xem báo thấy có đăng các-bạch của bản-hiệu, đến khi về mua lại mua ở hiệu thuốc khác, sau nhờ mà lầm ra không đặt được, lại viết thư trách bản-hiệu. Vậy gọi có mấy lời kính trình các qui-khách rõ cho và xin các ngài từ rày đã có lòng chiếu-cố đến bản hiệu thì xin nhận rõ :

« Nhà Bán-thuốc Ed Montès có đồng-hồ ba chuông mà ở ngay giữa phố Tràng-tiền, số nhà 54 Hanoi,

Nay kính,

Ed. Montès.

54, Rue Paul Bert Hanoi.

HỠI KẺ PHẢI ĐAU

Mấy hồi các người Nam-Việt phải đau ngực, phải ngộ lạnh, phải đau khi quốc mà đã chữa chước không phải dường, hoặc là đã không chữa chắc nào cả, mấy hồi những người phải đau khi quốc đã kinh niên, hoặc phải đau ở phổi ; mấy hồi các người phải chứng lao, nay tôi khuyên các người nên chữa ngay đi.

Bệnh đau phổi, trước kia tôi đã bảo là một bệnh ghê gớm, vì bệnh ấy là một bệnh truyền từ nhượng tới. Nghĩa là ai có bệnh ấy thì truyền cho con cái, truyền cho cả một đời người sau này không sống được bao nhiêu và phần nhiều không sinh đẻ được!

Lời tôi nói đây quan trọng thế nào các người có hiểu không ? Nếu để bệnh mà không chữa đi, thì trong 50 năm, hoặc 100 năm nữa giống Nam-Việt tiêu diệt mất, vì người có bệnh lao thì sinh ra những con cái phần nhiều không sống được. Người có bệnh lao mà có thể sinh con để cái được, thì chỉ sinh con cái yếu đuối mà thôi.

Hỡi người Nam Việt, nếu các người không muốn giống Nam Việt bao mòn đi, nếu các người không muốn giống Nam-Việt tiêu diệt đi, thì chữa bệnh đi cho mới được.

Vậy tôi viết thư cho hiệu Bác-chế MONTÈS số 54 *Paul Bert Hanoi* mà kết mua một lọ BRONCHOSERUM giá là 2 bạc, đừng và chiều trước khi ăn cơm, thì những một thìa xúp, uống một lọ, thì thấy khác ngaỉ và bớt đau.

BRONCHOSERUM

Một lọ. . . 0$90

Rượu Tonique Tonkinois vừa bổ, vừa ngon

Giá một chai là . . . . . 2$25

DẦU GAN CÁ THU

Một lít. 12f.00

Bộ từ 1$90 đến 2$00 (tây theo giá bạc kho Nhà-nước lên xuống)

Thuốc chữa bệnh hen rất thần-hiệu

(SIROP N)

Một chai. . . . 1$60

Thuốc viên bổ huyết « Pilules Pinck »

Một lọ. 4f.45

Bộ 6$70 đến 0$80

Sáu lọ. 24f.50

Bộ 3$90 đến 4$00

Thuốc nước bổ huyết « LE PEPTO KOLA ROBIN »

Một lọ 11f.50

Bộ 1$70 đến 1$80

LE SIROP D'HÉMOGLOBINE BYLA

Thuốc (máu-bổ) bổ huyết

Một lọ 11f.40

Bộ 1$80 đến 1$90

CACHETS ANTIGRIPPES

Trị bệnh sốt dịch : như bệnh grippe bệnh cúm, về mùa hay thường hay hại người : hết là bệnh grippe, nhiều người phải chết trong vài ngày thì chết.

Ai có người phải bệnh ấy nên đến bản-hiệu mua 3 viên thuốc antigrippes. Thuốc này rất thần hiệu đã cứu vô số người ai cũng biết tiếng.

Giá bán mỗi viên một hào

Cách dùng : cách 3 giờ đồng-hồ, uống một viên rồi uống nước rõ nóng, đắp chăn cho ra mồ hôi. Hễ càng ra được nhiều mồ hôi càng mau khỏi, nếu muốn phe chống ra mồ hôi thì uống rõ nhiều nước nóng và ở người cho nóng đều thì phải trong 24 giờ là khỏi.

Bào-chế MONTÈS, 54, phố Paul-Bert, Hanoi

chuông trống liền sai tuần vào bắt chủ nhân trói lại và đánh bị thương rồi bắt cả chuông cùng trống giải ra điếm. Vì sự hách dịch xảng lẩy, tên Nam-án tỉnh Nam-định phạt tên phó lý Ng.-Thứ 6 ngày tù và 10 đồng bạc. Tòa huyện thẩm tha cho tên ấy tội tù, giảm phạt xuống 5 đồng và lại bắt phải bồi 5 đồng cho người bị đánh.

Bán ruộng công. — Tòa Nam-án tỉnh Hải dương phạt tên Ng.-văn-Khang, Kim-văn-Sơ, Dương-v.-Khoa mỗi tên 9 đồng, tên Hoàng-văn-Nghĩa 12 đồng, tên Ng.-văn-Phúc, Đặng-v.-Thái, Âu-văn-Tài, Hoàng-văn-Phan, Chu-văn Quyên mỗi tên 6 đồng và tên Ng.-văn-Chai 3 đồng về tội tự tiện bán ruộng công. Tòa Thượng-thẩm y án.

Cũng một phường Sò-khanh. — Tòa Nam án tỉnh Nam định phạt tên Phạm-v-Khai tức Thái 3 tháng tù về tội dỗ một người con gái tên là thị-Mỹ đem đi một nơi rồi lại lấy bết cả tiền bạc nữa. Tòa thượng-thẩm y án.

Vu oan giá họa. — Vì một việc bất bình tên Ng-hữu-Nhân đối nhà mình lên rồi buộc tội cho người thù của mình tên là Huệ Ngọ đâu lại có người chứng thực rằng chính tên ấy vu oan giá họa. Tòa Nam-án tỉnh Nam-định phạt tên Ng-hữu-Nhân 5 năm tội đỗ và bắt phải bồi 50 đồng cho người bị vu oan. Tòa Thượng thẩm y án.

Cả mất người làng nọ một món tiền đến hạn chưa trả được để khất cũng không nghe, tên Ng-v-Chân đến nhà người ấy bắt đỡ đạc để chực trừ vào nợ, người ta giữ thì lại sinh sự đánh bị thương. Tòa Nam án tỉnh Phúthọ phạt tên Ng-v-Chân 2 tháng tù. Tòa Thượng-thẩm y án.

Tiêu tiền công. — Tòa Nam án tỉnh Hưng-yên phạt tên Phan-duy-Thịnh 50 đồng về tội tiêu mất 30 đồng tiền công-quỹ của làng và bắt phải bồi số tiền ấy trả dân.

Tòa Thượng-thẩm y án.

CÓ NHÀ VÀ CÓ ĐẤT BÁN

Hỏi ở phố Đồng-Khánh; số 33

3938

Ba người ngã ở mái trường Bác-cổ. — Trong ba người thợ bị đổ dòng ngã ở trên mái nhà trường Bác cổ mà bản báo đã nói trước thì nay chết mất một người là Ng-v Ngọa 40 tuổi.

Việc ăn cắp ở sở Điện-báo. — Trong một số báo trước, bản quán có nói rằng một viên thám-tử sở Điện-báo người Nam nhập tịch đã là Pháp tên là Bernard Hiếu bị ngờ can vào việc ăn cắp giấy bạc của người ta gửi sở Điện-báo thì đã được tạm tha, vì đã kỳ quỹ ba nghìn đồng. Mới tha được mấy ngày, nay lại phải bắt, vì Tòa án lại xét ra có nhiều tang-chứng khác nữa rất khả nghi.

Cháy. — Đêm hôm qua, chừng 10 giờ, phát hỏa ở xưởng gỗ đường hàng Lọng của M. Nghĩa làm tại công-ti xe lửa Vân-nam. Cháy là tại người canh xưởng vô ý đánh bén lửa vào. Thiệt hại không mấy.

VIỆC BẮC-KỲ

HAIPHONG

Quan ngại cho sự giặt chiếu. — Theo như lời qui-báo số 1531 xuất bản ngày thứ hai 24 Avril vừa rồi về mục thời-sự Haiphong có đăng việc Hội-đồng vệ-sinh định lấp hết thảy các hồ ao trong thành phố. Nếu vậy, trước là được thêm rộng đất, sau nữa là sự bảo-thủ vệ-sinh của thành phố cũng có phần tiện ích. Đó là lẽ tất nhiên, không cần phải rườm lời, chắc ai ai cũng thừa hiểu. Nguyên chỉ còn điều quản ngại cho sự giặt chiếu, mà có lẽ chưa mấy người chịu lưu tâm đến vậy. Quả thế, sự giặt chiếu hiện đương đã bất tiện rồi, mỗi khi cần giặt chiếu phải đi tìm hồ rộng so to mà giặt, đoạn rồi về rũ qua nước máy ; thực là phiền phức và tổn thì giờ ; nhưng cái sở hồ rộng ao to cũng không có là mấy, chỉ được vài ba cái hoi trong sạch thôi ; mà cái sở ít ỏi ấy sau này cũng không có nữa mà dùng, vì chẳng như lời khôi-nghị của Hội-đồng vệ-sinh kỳ vừa rồi thì bao nhiêu hồ ao trong thành phố đều bắt phải lấp cho hết. Bởi thế cho nên sự giặt chiếu lại càng quan ngại lắm nữa.

Nay, muốn tránh cho khỏi sự quan ngại nói trên có, kỳ già mong bằng Hội-đồng vệ-sinh nên lưu tâm đến mà trù liệu xây cho dân thành-phố được giảm ba cái hề giặt thì thực là đại hạnh. Như phí về việc xây bể giặt thường cũng không phải hao tốn cho lắm, vì đã sẵn có máy chữa nước rồi, chỉ việc xây kèm vào cạnh máy nước và đặt vòi (robinet) để khi vặn và tháo nước ra cho tiện. Trước hết, hẳng cần xây lấy giảm ba cái, rồi dần dà lễ thừa dịp công-quỹ dư dật bằng tăng dần thì sẽ được thêm phần tiện lợi.

Muốn cho sự bảo thủ vệ sinh chung được hoàn toàn thì cần phải giải-quyết ngay cái vấn-đề đó. Vậy mong rằng mấy lời thô sơ này đến tai các ông nghị viên thành phố ta, để các ngài thay mặt công dân toàn thành mà yêu cầu với Hội-đồng thành phố cho nên việc đó thì thực là đại lợi lợi cho toàn dân phố. Ngưỡng vọng lắm thay !

Khánh-Giư

HÀ-ĐÔNG

Việc cải-lương hương-chính. — Làng Quỳnh-đô gọi nôm là Cầu-giẻ, thuộc tổng Cổ-điển, huyện Thanh-trì, nhờ ơn quan Công-sứ, quan Tiếu-bảo Hoàng đại-nhân cùng các quan phủ-mẫu chỉ bảo, nên làng lấy đã cải-lương hương-tục được mấy năm nay.

Trong dân đã thấy có về thịnh đạt, cũng bớt được nhiều sự nhũng lạm, phiền phí về tích. Hội-đồng trị-sự Hương-hội lập từ ngày lấy, nay đã mãn niên kỳ, được phép quan trên cho ngũ trong dân kết hợp bầu chọn người ra thay đã ngót hai tháng nay, mãi đến ngày 23 Avril mới rồi, mới chọn bầu xong đề đệ trình quan trên.

Hương-hội mới làng ấy có những ông nào được trúng cử :

Chánh hương-hội : ông Ng.-đình-Sinh. Hàn-lâm thị-giảng ;

Phó hương-hội ; ông Đỗ-đình-Tán, lục phẩm đội-trưởng ;

Thủ quĩ : ông Ng-đặng-Lục, cựu hương-trưởng ;

Thư ký : ông Phan-văn-Hiền đỗ bằng sơ-đẳng trường Thư-ký Hà-đông, cùng 12 ông giáp biện ở 4 giáp.

Từ khi có lệ cải-lương thì quan trên cử M. Sinh kiểm soát mọi việc, cứ chủ nhật, ông phải về xem xét các công việc dân ; ông bảo dân được nhiều việc ích lợi, nhất là việc ký tài và việc canh-phòng.

Đ. D. B.

PHÚ-THỌ

Thuốc-phiện lậu. — Độ rày sở Thương-chính bắt được nhiều thuốc nhựa lậu lắm, không mấy ngày là không tìm được một vài bọn. Ấy là nói trong thành-phố thôi. Còn thì ở trên xe-lửa và các nơi phủ huyện xa về thì không kể xiết.

Lấy trộm đèn phố. — Có một người lính đi đêm khuya về qua đến phố Tân-hưng, thấy có cây đèn sáng ở giữa phố, bèn leo lên lấy đem đèn về nhà thắp. Chẳng may lúc ấy lại có một thầy trưởng-phố là Ng-Ất trông thấy mới rình theo sau đến tận nhà người ấn cắp lấy rồi đi báo sở Cẩm. Sáng hôm sau ông Cẩm đến khám nhà quả nhiên đèn còn đó.

Người lính không thể chối được, nhưng cũng biện lý một câu rằng : Đêm khuya trời tối thấy đèn ở giữa đường thì lấy, chớ không có leo lên cây đèn. Vậy đã tống giam vào trại cơ, đợi Tòa-án xét xử.

HÒA-BÌNH

Trường học mới. — Từ khi quan án-sát Đinh-công-Thịnh được thăng chức lên làm chánh quan-lang thì ngài đã chú ý lo toan ngay về việc khai trí cho dân bản hạt, vì xưa nay dân ở vùng đó chỉ quen nghề săn bắn cũng là đốn chỉ cày cấy mà thôi.

Năm ngoái ngài cùng quan Công-sứ cũ đã tư với Thống-sứ xin lập thêm trường trong các chân, như chân Lương-sơn đã có trường tỉnh và trường Phương-lâm, còn Lạc-sơn là chân to hơn cả thì ngài định mở hai trường, một trường ở Vũ-nông và một trường ở Thanh-hối. Trường Vũ-nông thì đã hoàn toàn rồi, còn trường Thanh hối mấy tháng trước quan chánh Đốc-học Bắc-kỳ đã bổ một thầy giáo về, nhưng hiềm vì đường sá xa xôi, trèo đèo lội suối, ăn uống khó khan, cảnh tượng tịch mịch, và học-trò lại có chút trẻ-nải nên thầy liền nằn nì xin từ dịch.

Đến nay quan chánh Đốc-học lại cử M. Lê-v- ảo là cựu học-sinh trường bảo hộ về trường này, tay thầy còn thanh niên mà lại tự đã có chút đỉnh.

Thầy vừa tới nơi, ra sức đi các làng các tổng mà hiểu dụ học-trò, chẳng quản công khó nhọc, nên dân hơi hiểu một chút và con trẻ đến học cũng khá đông.

Hôm thứ năm vừa rồi, tức là ngày sau kỳ nghỉ *Pâques*, M. Đào đã làm lễ khánh-thành trường, có mời các quan lang, đạo, chánh phó tổng lý-trưởng đến dự lễ lúc đó thầy có lấy vài lời cảm ơn các quan, thân hào hàng tổng đến dự lễ, và lại khuyến khích học-trò nữa.

Thực về vang thay cho hai tổng Lạc-nghiệp và Lạc thiện đã bắt đầu mở mang việc học và lại được một ông giáo-tư chân chỉ, vậy si là người có con nên nan man mang lại trường Thanh hối mà học tập kẻo trễ cuộc tiến lợi

Phó-tổng Lạc nghiệp

VIỆC KINH-ĐÔ

Về khoản tiền phụ nạp thuế đinh điền và tiền công ích. — Mới rồi quan Khâm sứ Trung-kỳ đã ký nghị-định nói về tiền phụ nạp thuế đinh điền và tiền công ích (1) trong năm 1923 đại khái như sau này :

Tiền phụ nạp thu thuế đinh điền chỉ vào ngân-sách Trung-kỳ trong năm 1923 cứ mỗi một trăm đồng định nạp thêm tám đồng (8 o/o)

Tiền công ích thuộc về năm 1922 ở tỉnh Phan-thiết nỗi ngày 3 báo ở Đồng-nai thượng tỉnh (Haut Donnai) mỗi ngày 5 báo các tỉnh khác mỗi ngày 2 báo. — Tờ nghị-định ấy đã thông tư cho các quan Công sứ các tỉnh quan Đốc-lý Đà-nẵng phải chiếu theo nghị định ấy ấn phẩm mà thi hành.

(1) Về phần lại Trung-kỳ.

VIỆC TRUNG-KỲ

THỪA-THIÊN

Một cái phao cứu nạn — Bờ bể thuộc về xóm Bãi-chuối, huyện Phú-lộc, người ta tìm thấy một cái phao cứu nạn đâu ở ngoài khơi lấp vào. Cái phao ấy là làm bằng hai cái ống bằng sắt 15 to, dài gần 6, 7 thước, cao đến một thước. Hai ống ấy đều nối liền mặt nước, rồi phía trên đóng ván lại có mấy cái try cắm lên trên nữa, xem cách thức như vậy thời đoán là cái cầu phao này là cái phao cứu nạn của tàu bè nào chìm đâu ngoài bể mà lấp vào, có lẽ lúc thả xuống đó thời trên ấy cũng có nhiều người, nhưng hoặc bị sóng gió hoặc là tai nạn gì thường nữa hoặc là lâu ngày quá không ai cứu với đến nỗi phải thiệt hại cả, vì thấy bên bờ gần chỗ cái phao tấp vào đó, có thấy một vài cái mảnh thùng, mảnh hộp cũng đã lan nát ra cả, có lẽ đó là những thùng đựng lương thực cho kẻ bị nạn đó chăng ?

Trông thấy cái phao, gẫm đến lúc bị nạn giữa vời mà sanh lòng đau đớn cho loài người lắm vậy.

FAIFOO

Chết đuối trong vại nước. — Người ta thường phòng về sự chết đuối chết đắm ở dưới sông dưới biển hoặc là trong ao, trong hồ ; v. vậy nào ai có ngờ trong một cái vại đựng nước bề rộng không đầy năm tấc, bề cao không đầy một thước mà cũng có người chết đuối ở trong cái vại thấp bẹp lý ?

Số là nhà thầy kia có đứa con độ 4, 5 tuổi, thường ngày cứ đến năm vật mình lên vại nước mà soi bóng chơi. Bữa hôm fy cũng như mấy việc gì không biết, mà chúng ngồi ở nhà trước cả còn đứa bé fy chạy vào nhà bếp chơi. Cách vài giờ sau, thấy vắng, tìm đâu chẳng thấy, khi đến vại nước, con bé đã nằm chết queo từ bao giờ. Đoán chắc là khi nó soi mặt vào vại, hồng chưa, đâu đứng xuống dưới vại quay trở lên không được, kêu la không được, không ai biết mà đến cứu, cho nên phải uống nước nhiều vào thời chết. Đau đớn thay.

TOURANE

Lời thánh tuyên. — i đi đến gần tiệm in về đây phố trở một ra sông cũng lấy làm lạ mà trông thấy ở gần đó một người đàn bà bán hàng có cái đầu tóc rất kỳ khôi quái dị đứng xa mà nhìn thời như là đội một cái mũ lạ kiểu, mà đến gần xem thời ra một đầu tóc rối chẳng rối chịt không biết mấy trăm vòng, xoắn xuýt trit trác, không thể nào gỡ tháo cho ra nổi, cho nên cái đầu tóc hóa ra như một cái mũ lạ kiểu vậy, xem như thế thời cái lệ trong fy những đất, cát, bụi, bặm, đóng lại thành khôm, thành lớp, biết mấy từng, mà đến chẳy bọ cắn, chịu sao cho nổi ?

Hỏi đầu tóc fy rối đã bao nhiêu lâu rồi ? Thời ra đã từ hơn một năm rồi, từ ngày đẻ con ra, rồi mẹ bị bệnh, cho đến lúc lành mạnh đến nay là hơn một năm rồi.

Hỏi sao mà chẳng gỡ chải gội tắm cho sướng cho sạch ? Thời đáp rằng : « Vì có lời thánh truyền » Nghĩa là thánh bắt phải để như vậy nếu chải gỡ tắt tẽ thời thánh bắt bệnh nữa.

Có lẽ thánh nếu thích ở bẩn thời phải.

Than ôi ! Lòng phụ-nữ mê hoặc mê tín đến thế là cùng. Nếu cái lòng kiên nại fy mà thay qua việc ích khác thời còn gì qui bằng !

Dị đoan. — Mới đây bản-quán đã đăng tường tất cái chuyện cây bàng hóa phung ở Chợ huyện rồi, tưởng cũng đã vỡ nghĩa được nhiều và nay cũng chẳng cần phải nói nữa. Tuy mà nay lại có nghe mấy nhà định sắm sửa lễ vật tàn lọng ghế đẳng lẹn để trần thiết thờ tự sẽ đàng bàng hóa đó mà cầu đảo sự hạn phúc bởi khoa. Như vậy thời thực là ngu dại quá ! Tưởng là để vậy mà chiêm nghiệm cho ra cái nguyên do, ngờ đâu nay lại sinh ra cái tệ đoan fy. Kẻ thức-giả có quyền tưởng nên chặt phá đi là xong mà trừ được một sự những nhiễu.

THƯƠNG GIỚI TÂN VĂN

Tàu tới tàu đi

Tàu *Douaumont* ở Haiphong sẽ khởi hành đi Tourane, Qui-nhơn và Saigon ngày 30 Avril hồi 17 giờ.

Tàu *Amiral Niellp* ở Saigon đã chạy đi Singapore ngày 22 Avril.

Tàu *Dalny* ở Colombo đã chạy đi Dj bouti ngày 21 Avril.

Tàu *Eubée* đã tới Saigon ngày 23 Avril Ở Haiphong sẽ chạy đi Thượng-hải chứng 4 Mai và chứng 27 Mai thì ở Haiphong lại chạy vào Saigon và sang Pháp.

Tàu *Azay le-Rideau* ở Marseille đã chạy sang Đông-pháp ngày 21 Avril.

Tàu *Amiral Latouche-Tréville* ở Marseille đã chạy sang Đông-pháp ngày 25 Avril.

Tàu *Amiral Ponty* ở Marseille sẽ chạy sang Đông-pháp ngày 25 Mai,

Tàu *Amazone* ở Thượng-hải sẽ chạy ngày 29 Avril chứng 4 Mai thì đến Haiphong.

Tàu *Porthos* ở Yokohama sẽ chạy ngày 4 Mai và Thượng-hải ngày 10 Mai. Chứng đến 14 Mai thì tới Haiphong.

CAFÉ, RESTAURANT

HOTEL DES COLONIES

TRUNG-BẮC KHÁCH-SẠN

Chính-quán tại phố hàng Trống, số 50 ngay cửa Nhà-Thờ

Phụ-quán có vườn hoa rộng rãi, ở số 68 cũng phố ấy.

Đủ các cách tiện-lợi và lịch-sự theo lối ăn ở của người Âu-châu

Bản-sạn thừa tiếp các qui-khách Tây-Âu và Đông-Á cũng một cách bình-đẳng, mà lại để tùy ý cho các ngài, người Nam-Việt hoặc người Trung-hoa, muốn ăn, ở, hoặc uống rượu chỗ biệt-lịch cũng được, và cũng một giá tiền.

Có xe Ô-TÔ cho các qui-khách đi gỡ, hoặc đi các tỉnh

Giây nói số : 280 — hoặc số 150

Phụ quán cũng có giây nói trực tiếp với chính-quán 3018

CÁC CUỘC ĐI XEM

SÂN-NHIÊN

Tối thứ năm :

CON CỜI, MẸ PHẢI LẤY CHỒNG

Chắc hẳn các qui-khách phải lấy làm ngạc nhiên, nhưng chính là một tích hát thật hay, thật lý thú. — Thương nhất là chỗ mẹ cải-giá, để lấy tiền cưới vợ cho con. — Người con thì, nếu không có món tiền chuộc được mẹ về, thì không đi lại với vợ. Vợ thấy chồng có hiếu về xin cha để món tiền đền cưới mình khi trước để giả lại cho chồng chuộc mẹ về, thế mà lại bị kẻ gian ăn cắp mất. — Vợ chồng thơn khóc thảm thiết đến nỗi đưa ăn cắp bị lôi đi, thế mới biết : Thiên bất dung gian.

Tối thứ bảy :

CỦA THIÊN GIÀ ĐỊA

Xem tích này thực đáng thương, thực đáng ghét, thương nhất anh Địa nhà đã nghèo thế mà thấy người nghèo vẫn cứu giúp, — ghét anh Thiên tức đối khổ người ta mãi cho đến khi đỗ, khi đã làm quan, quên tình bạn cũ — Đã vậy thấy bạn có vợ đẹp, đinh cơ lớn thì lại đem lòng lang dạ thá tình nguyện đòi cả quan trước để lấy vợ và đinh cơ của bạn, chẳng ngờ đòi xong, vợ biến mất mà đinh cơ cũng biến mất. Rõ thật là : « Thiện giả thiện lai. — Ác giả ác báo ». Bản hội xin nghỉ một cách ảo-thuật mà làm cho cảnh lâu-đài sẽ biến thành cảnh rừng hoang để cho vừa ý các qui-khách.

CINÉMA PALACE

(Nhà chiếu-bóng lớn phố Paul-Bert)

Tuần lễ từ thứ tư 26 Avril đến thứ ba 2 Mai 1923

Ba buổi hay ngày thứ năm và chủ nhật chớp tối 6 giờ chiều, thứ bảy chớp 5 h. 30

CHƯƠNG-TRÌNH

THỜI-SỰ « ÉCLAIR »

Các việc lớn trong thế giới

KẺ MINH-OAN

Phiêu lưu mỹ thuật dài 6 hồi

Có những cảnh rất đẹp

HỒI THỨ 1, 2, và 3

Nghỉ

KẺ MINH-OAN

Chép nốt hồi thứ tư

"MATHIAS SANDORF"

Chia làm 9 hồi

Rất gian-nan, rất hay trích ở tiểu thuyết của Jules Verne

KỲ NÀY CHỚP HỒI THỨ TÁM

Từ 1er Avril giờ đi

Ngày nào cũng có nhạc, chỉ trừ tối thứ hai và chiều thứ bảy

NHÀ BA MŨI

58, giây nói 228

Nhà ba mũi cho thuê các thứ xe ngựa, Hiệu giồng răng « M. Ig-duy-Tư » ở phố Francis Garnier, số 13, Hanoi, mới mua lại của M. Aviat ở phố hàng Vôi, các thức xe ngựa đẹp, bánh caoutchouc cho thuê đi, hay đám cưới thời Sais mặc quần áo chỉnh-đốn theo lệ lối đám cưới. Qui-khách muốn thuê, xin mới đến bản-hiệu nhà Ba Mũi, ở phố hàng Lọng, số 46, (Route Mandarine).

Có đóng các thứ xe mới và chữa, và bán yên ngựa đồ xe.

Nay cáo-bạch

Quản-lý, H. Tạ-duy-Hiền

TRẢ TIỀN BẰNG CON-NIÊM

(Payements en timbres-poste)

Nhiều ông gửi tiền trả bản-quán bằng con-niêm, sự ấy thiệt cho bản-quán lắm. Vậy có lời trình các ngài từ rạ những tiền đã chỉ ở, còn thì bản-quán không nhận tiền gì trả bằng con-niêm cả.

Do Võ Văn Hưng Cung Hồ Petrus Ký (67-74) Trần Huỳnh Châu Đặng chú - Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

CÁC CHỨNG ĐAU XƯƠNG VÀ THẤP

Những bệnh trên đã kể và các chứng sau này như lở lượt máu ra là bởi tại máu sấu ở. Đàn-bà thì thường có những lúc phải tội và lúc trở về già. Các chứng ấy có bởi vì máu sấu thành ra độc, có nhiều cặn. Vậy muốn cho máu chảy lưu thông, thì nên dùng thứ thuốc

Dépuratif Richelet

mà các lương-y hoàn-cầu điều cổ-nhận là mạnh là tốt. Dùng thuốc này thì chẳng bao lâu mẩn nổi cặn và các bệnh ngoài da như ghẻ lở các nốt mẩn khác mà bệnh giang-mai phải ra cũng khỏi.

Thuốc này bán ở các hàng lục-hợp to.

Lúc về giá Mẫu đựng

XE NHÀ AI HỎNG

LỐP (Enveloppes)

Hiệu QUẢNG-HƯNG-LONG

HANOI

Mới có Enveloppes

Chambres à air — Dissolution

hiệu « A. SOLY »

để thay vào bánh xe nhà cao-xu

Giá rẻ.

Xin mua mau kẻo hết.

Nhà Bản đồ « TÂM-TÂM » Hà nội, ở phố Hàng Trống. Chủ-nhật, thứ năm nào cũng có bán từ tám giờ sáng.

NHÀ PHÁP-THƯƠNG VĂN-TẢI

Số 7, cạnh trường Y-viện

CÓ BÁN : Hai cái nhà thật rộng kiểu-mới, số 29, phố Ngọc-thanh định giá. . . . . 2.800 $ 00

CHO THUÊ : Một khu đất rộng 2.048 thước vuông ở đường Bobillot.

Hội lấy lại chuyên trị đã lâu năm về ngoài công xe rất tinh xảo. Hiện nay mới có thêm được nhiều kiểu tuyệt đẹp và thanh nhã. Giang-sâu cũng có giấy cam-đoan chắc chắn.

Ai muốn mua gấp tháng hay thuê tạm xin đến đó mà hỏi. Có bán đủ cả các vật dụng làm xe và tính giá riêng cho các hiệu buôn lại. 2805

HIỆU BÀO-CHẾ VÀ LỤC-HỢP

CHẾ THUỐC CHO NGƯỜI ĐẠI-PHÁP VÀ NGƯỜI AN-NAM

Ed. MONTÉS

Quan Bảo-chế hạng nhất, Hà-nội, phố Paul-Bert, số 5A

HÓA-HỌC CHẤT

và các thứ thuốc bào-chế

THUỐC ĐAU MẮT

hiệu BONNET-CARD, trị các thứ đau mắt

THUỐC SOLUTION R. của ông HOLBÉ 42 chữa a-phiện

SOLUTION R. HOLBÉ

2$ 50 một chai

Thuốc tiêm gọi là thuốc trị bệnh Giang-mai

Thuốc-nước SIROP PECTORAL đặc-chế-sẵn-mùi

Thuốc LAO chỉ người lớn càng được thôi

Thuốc lậu hiệu MONTÉS

thuốc nước = 2$ 00 lọ 30 viên

thuốc hạt = 0 90 một chai

Chữa các chứng lậu: chẳng kì mới hay cũ; uống thuốc mau-chóng-lắm, chỉ 3 hay 4 ngày là thấy hết hẳn. Thuốc này đã chữa được rất nhiều người phải lậu lâu.

Gouttes « VIRGINIE »

1$ 00 một lọ

Trị những bệnh đàn bà như: Kinh nguyệt không đều, hay là bất kinh, kinh đau hoặc mình mẩy, như đau lưng, gối-ran, uống thuốc này rất mau mắn tiện lợi mau lắm trong chính 24 hay hơn.

Gouttes « MÉTHARSINATE »

1$ 00 một lọ

Thuốc bổ-máu; bổ gan-ngũ, mới mắt không muốn làm việc gì; dùng thuốc này hay lắm!

BỔ BUỘC THUỐC

Có bán đủ thứ thuốc hóa-học

BỔ MÔ-SÁC

Kinh-bán, Cô-bán, thuốc-bổ hiệu LICHTHIN và IODURE và giấy-bán, thuốc Citrate và thuốc Bromure

Bán buôn và bán bao kín

Bán mắt và bán lẻ

« THUỐC DERÉ »

0$ 90 một chai 1/4 lítre

Trị bệnh giang-mai bất kì mới hay cũ. Dùng thuốc này thì sẽ hết nóng thuốc mau chóng lắm, mà lại không thuốc khác rồi càng sẽ phải uống thuốc này thì mới khỏi hẳn được! Thuốc giang-mai rất hay, rất quí; vì những bệnh gì mà có tính độc, bổ đi sẽ cho người ra bệnh.

Muốn dùng thuốc này trong một tháng thì nên mua một chai lớn 1litre. Giá có 2$ 50 một chai.

SOCIÉTÉ ASIATIQUE D'IMPORT ET D'EXPORT

Số 21, Rue Jules Ferry, ở Haiphong

CÓ BÁN : Vải, đạ, len, rượu vang, rượu sâm banh, rượu cốt nhắc, các thứ đồ hộp, vân vân.

Ai muốn hỏi gì, hiệu ấy sẽ sẵn lòng trả lời và sẽ gửi ngay các mẫu hàng đi. 2675

LỆ MUA BÁO

Xin nhắc lại để các ngài được biết rõ rằng : tiền mua báo thì phải trả trước. Vậy các tiệm-quí-công nào mua thì gửi tiền cho kể không có lợi. Mua báo thì tính từ rằm hoặc mồng một tháng này trở đi cho gọn.

NGÀY NÀO CŨNG CÓ XE THỔ CHẠY

Công-ty PHẠM-VĂN-PHI

Auto-Postale

Công-Ty chúng tôi xin trình qui-khách biết rằng : kể từ mồng năm tháng giêng tây này, ngày nào chúng tôi cũng có xe chạy chở thư và hành-khách ở ga Yên-Lý về Phù-Qui và Phù-Qui ra ga Yên-Lý. — Ở Phù-Qui có 3 phiên chợ Hữu buôn bán rất lắm. các qui-khách buôn bán ở đây đi lại có hàng-hóa gì xin cứ giao cho bản-ty chở, tính giá phải chăng.

Các qui-khách đi lại đường Vinh-Đông thì nên đi xe thư thì được cẩu-thận hơn, nhưng khi lấy vé xin có ý kẻo lầm đi vào xe khác. Muốn khỏi sự tốn kí, xin liệt qui khách đánh giấy thép trước cho bản ty. Hễ khi bản ty nhận được giấy thép sẽ cho xe ra đón hay là cho người nhà đi đón.

Đường Yên-Lý đi chợ-Bến thì đánh giấy thép ra PHẠM-VĂN-PHI Yên-Ly gare ; — đi đường Vinh-Đông-Hà thì đánh giấy thép cho PHẠM-VĂN-PHI Đông-hà gare. 2612

THUỐC DRAGÉES RABUTEAU

(hiệu đầu mai)

Đã năm mươi năm nay nhiều người cũng đã biết nước cổ nhất sắc là một thứ bổ lắm cho họ, nên họ hễ nhiều mà uống những danh dối nào để rồi bỏ ngâm vào bình đựng nước. Như thế thì nước ấy không bổ lắm gì cả, vì nếu người ta muốn cho thuốc với cái mà ngâm vào trong thân thể được thì tất phải chế tạo ra cũng gần như nguyên chất của thứ ấy mới được. Chính một ông đại danh-y là quan Bác-sỹ Rabuteau ở Balé, ngài đã tìm ra cái lợi cần sắt mà chế lẫn với thuốc để ngâm vào thân thể, là thuốc *Dragées Rabuteau* (hiệu đầu mai) thực là công hiệu lạ lùng.

Chỉ dùng vài lọ, đủ để thấm thía sức lực mạnh mẽ, khỏe mạnh lạ lùng, trong mình khoan khoái.

Ăn uống đề tiêu và lại khỏe mạnh như thường.

Ở các hàng bào chế to đều có bán cả. 2686

KEM

HIỆU

BERTHUIN

Xoa thứ kem này thì da dẻ được mềm mại, chà khác gì nhung vậy

PACHOD Frères & Cie LYON 2660

JAZ

RÉVEIL DE PRÉCISION

BÁN TẠI : GRANDS MAGASINS RÉUNIS HANOI.

Giá : 30 francs.

NGUYỄN-HỮU-THU DIT SEN

HAIPHONG

CÁC ĐƯỜNG TÀU CHẠY SÔNG, BIỂN :

Tàu BẢO-THẠCH (JADE) chạy Hải phòng, Nam-hải, Bắc-hải, Hongkong

Tàu GIAO-CHỈ chạy Hải-phòng, Nam-định

Tàu ĐỒNG-LỢI chạy Hải-phòng, Nam-định.

Tàu TÂN-ĐỆ chạy Phả-lại (Sept Pagodes), Lâm.

Tàu CÁT-TƯỜNG chạy Hải-phòng, Kiến-an.

Tàu CHAMPAGNE chạy Hải-phòng, Hongay.

Tàu ĐỆ-ĐỆ chạy Hải-phòng, Hải dương.

Những hàng hóa thì phải xếp xuống tàu một giờ trước khi tàu khởi-hành

Ai cần điều gì xin hỏi tổng cục tại Hải phòng

Phố Bonnal số 51 — Phố Tourane số 9

TÉLÉPHONE N° 501 2011

SOCIÉTÉ DES PHOSPHATES DU TONKIN

133, Avenue Paul Doumer à Haiphong

XƯƠNG-TÂN PHOSPHATES) là một thứ bột vun lên, giống mầu, rất tốt, Vun ruộng bằng XƯƠNG-TÂN thì lên rõi ra được gấp hai, gấp ba.

Hội chúng tôi tính nào cũng có người đứng ĐẠI-BIỂU

Ai muốn bỏi hạn gì, xin cứ gửi giấy cho chúng tôi tại Haiphong, 133, Avenue Paul Doumer (Phố Cầu-Đất).

Chúng tôi bán giá như sau này, bằng lấy tại nhà-máy ở Haiphong

23 $ 00 một tấn PH. 19/21. Thứ bột đỏ vun ruộng chua.

32 . 00 một tấn PH. S Thứ bột này thông dụng cả ruộng chua, ruộng ngod 2028

N. 64

TÁI-SINH-DUYÊN

(Sự-tích Mạnh-lệ-quân)

NGUYỄN-BỈNH-MỤC *dịch thuật*

Sáng hôm sau, *Lệ-minh-đường* vừa ngủ dậy, chưa kịp rửa mặt, *Vinh phát* kinh ngạc mà rằng :

— Ô hay ! Dung-nhan tiều-thư có sao tiều-tụy đến như thế !

Lệ-minh-đường không tin, cầm lấy gương soi, thấy quả-nhiên như vậy, tưởng ra nước mắt mà bảo rằng :

— Số là từ khi ta trông thấy bứt-tích của *Hoàng-phủ* công-tử, luống những đêm lo ngày nghĩ, không biết công-tử bây giờ lưu lạc ở đâu.

Vinh-phát nói :

— Tiểu-thư đã là người thông hiểu, thiết-tưởng nên bỏ sự phiền-muộn, giữ lấy tinh-thần, để cầu công danh mà cứu cho nhà *Hoàng-phủ* mới phải. Nếu quả nghĩ mà tinh thần bao-lần, lỡ dịp công-danh thì thật khiến cho tiều-tỷ này cũng uổng mất cái công khó-nhọc.

Lệ-minh-đường nói :

— Đa tạ những lời khuyên-nhủ rất quí báu ấy, từ nay trở đi, ta sẽ xin đổi lỗi.

Từ đó *Lệ minh đường* lại chuyên-tâm mà xem thêm sách vở. Một hôm *Khang-nhược-sơn* nói với *Tôn-thị* rằng :

— Ta xem đôi vòng ngọc của *Lệ-minh-đường* tặng cho *Nguyên-lãng* khi trước thì biết chàng không phải là con nhà thường-dân. Nay chàng lại biết nhớ ơn mà cũng ta đi thăm lồ-mộ, thế thì ta xử-tử-tế với chàng cũng là đáng lắm !

Tôn-thị nói :

— Tuy vậy mà tôi xem phu-quân xử với chàng cũng chưa được chu-đáo cho lắm.

Khang-nhược-sơn nói :

— Thế nào lại bảo là không chu-đáo ?

Tôn thị nói :

— Phu-quân bấy nhiêu tuổi đầu, còn lấy thêm hai người tiểu-thiếp, mà nghĩa-tử nay đang độ tuổi xuân, nỡ để cho một thân vò võ, chẳng nghĩ chi đến hôn-sự, như thế thì sao cho phải đạo làm cha.

Khang-nhược-sơn nói :

— Việc ấy tôi nghĩ đến đã lâu, ngặt vì khó tìm đâu cho được một người nữ-lang xứng đôi với nghĩa-tử ta. Tôi muốn cho nghĩa-tử tiến Kinh thi hội, bấy giờ sẽ có những bậc nữ-lang tài-mạo song toàn, để cùng đẹp đôi vậy.

Tôn-thị gật đầu mà rằng :

— Ừ ! Nghĩa-tử ta dung nhan tuấn-tú như thế, thật khó lòng mà chọn được người xứng đôi. Nay phu-quân đã có ý ấy thì cũng nên nói cho nghĩa tử biết.

Khang-nhược sơn khen phải, lại vào thư-phòng, đem những lời nghị-luận cùng *Tôn-thị* vừa rồi, thuật cho *Lệ-minh đường* nghe và bảo rằng :

— Khi con tiến Kinh, nếu gặp mối nhân-duyên nào xứng đáng thì con cứ nhận lời, không cần phải viết thư cho ta nữa.

Lệ-minh-đường nói :

— Con xin quyết chí, nếu chưa lập được công-danh thì không nghĩ gì đến sự nhân-duyên cả.

Khang-nhược-sơn nói :

— Hôn-nhân cũng là việc lớn, con phải lưu-tâm mới được. Ngày đây con nên cùng *Ngô-đạo am* tiên-sinh sửa-soạn tiến Kinh để không đến nỗi chậm trễ.

Lệ-minh-đường vâng lời, mở lịch ra xem, thấy cách 3 ngày nữa thì đến ngày « Hoàng-đạo cát nhật » *Khang-nhược-sơn* trở vào nhà trong, lấy sẵn một trăm lạng vàng, một giao cho *Lệ-minh-đường* mà bảo rằng :

— Một trăm lạng vàng này con nên giắt vào trong mình, chớ cho ai biết. Còn *Ngô-đạo-am* tiên-sinh đây là bậc liêu-thành, vậy tiền lộ-phí ta đã giao cả cho tiên-sinh rồi, con không phải phiền lòng.

Lệ-minh-đường nói :

— Nếu tiền lộ-phí đã giao cả cho tiên sinh thì con còn giắt vàng đi làm chi nữa.

Khang-nhược-sơn nói :

— Ta muốn con giắt sẵn vàng đi là để phòng khi có nhà quan gọi gả con gái mà phải dùng đến sính-kim chăng. Bấy giờ có thiếu thì con cứ hỏi vay người bạn ta là ông *Du-tri-vân* cho khỏi lỡ việc. Ta viết cho con một phong thư mang đi, khi tới Kinh thì con vào ngụ tại hiệu *Vân-hưng* là một hiệu bán vóc nhiều của ông *Du-tri-vân*, con cần tiêu bao nhiêu, để cô ông ta ứng biện.

Lệ-minh-đường rất lấy làm cảm-kích. *Khang-nhược-sơn* đem tiền lộ-phí giao cho *Ngô-đạo-am* tiên-sinh. Sáng sớm hôm sau, *Ngô-đạo-am* và *Lệ minh-đường* cùng khởi hành tiến Kinh.

Lại nói chuyện quan Tuần-phủ *Sơn-đông* tên tới triều-đình nói tên tướng-giặc ở *Say-đái-sơn* là *Viellingđạt* nhân người vợ *Hoàng-phủ-kính* làm sư nhốn con gái *Hoàng-phủ-kính* làm em, rồi tụ-tập đồ-đảng hàng mấy nghìn người, thành một toán giặc to lắm, xin lượng trên liệu-định.

Vua *Thành-tôn* nhân vì có giặc Phiên ở *Liêu-đông* cũng đang quấy nhiễu *Đông-châu*, sự thế rất là nguy cấp, cho nên dẫu nghe báo *Vi đăng-đạt* làm loạn mà chưa kịp nghĩ gì đến việc ấy cả.

Lưu-khuê-bích thấy vậy, mật bàn với các gia tướng rằng :

— Ta cảm tức cho *Hoàng-phủ thiênhoa* cướp mất tương-duyên của ta, họ *Mạnh* lại giắt dao hành-thích khiến cho ta đến bây giờ vẫn chưa có vợ. Âu là ngày nay ta tâu với triều-đình xin đem quân đi đánh *Say đái-sơn*, giết *Vi-đăng-đạt* mà cướp lấy *Hoàng-phủ trường-hoa* làm vợ bõ chẳng phải là « Nhất cử lưỡng tiện » hay sao !

Các gia-tướng nghe nói, đều lấy làm phải. Sáng hôm sau, *Lưu-khuê-bích* vào tâu vua *Thành-tôn* rằng :

— Muốn tâu bệ-hạ, kẻ hạ-thần nghe tin *Vi đăng-đạt* cùng vợ con *Hoàng-phủ-kính* tụ-tập tại *Say-đái-sơn* nhiều loạn nhân-dân, xin bệ-hạ cho kẻ hạthần đem quân đi đánh, để gọi là được báo-đền ơn nước.

Vua *Thành-tôn* mừng rỡ mà phán rằng :

— Quốc-cữu có lòng trung như thế thì còn gì hay bằng !

Nói xong, liền ban cho một chiếc cẩm bào và gia-phong làm *Diệt-khấu-đại-nguyên-soái*. Lại cho quan Nguyên chỉ-huy-sứ là *Liên-đăng* làm tiên-phong, cùng đem một vạn quân đi đánh *Vi đăng-đạt*.

Lưu-khuê-bích lại truyền cho tôn [illegible] chực ngày tốt để xuất quân. Rồi chọn được ngày 3 tháng 12 là ngày « Thanh long cát nhật », vậy tâu xin đến hôm ấy thì đại-binh khởi-hành. Vua *Thành-tôn* chuẩn tâu và cho *Lưu-khuê-bích* được vào cung bái-yết *Lưu hoàng-hậu*.

Khi vào tới cung, *Lưu khuê-bích* thuật chuyện đi đánh *Say đái-sơn*, *Lưu* hoàng-hậu mừng rỡ mà phán rằng :

— Hiền-đệ có chí như vậy thì thật hay lắm ! Nếu thắng trận trở về sẽ được trọng thưởng.

Lưu hoàng-hậu lại ban yến, *Lưu-khuê bích* nâng cạn mấy chén rượu, liền cáo-từ về phủ. *Lưu-khuê-bích* nằng nặc vừa sợ vừa giận, quát mắng *Lưu-khuê-bích* rằng :

— Mày chưa từng ra trận bao giờ. Và độ nay ta xem khí-sắc mày không được tốt, sao mày dám phụng chỉ đi đánh ?

Lưu-khuê-bích nói :

— Cứ như võ nghệ của con thì có thể quyết thắng được, hễ bệ-hạ thân-phụ phải lo ngại.

(Còn nữa)

Certifié l'insertion

Imprimerie du Trung Bắc Tân Văn

Le Gérant : NGUYỄN-VĂN-LUẬN